

Leviathan ontmaskerd¹

Aziz Abdalli

Het Westen is inherent gewelddadig jegens de Ander². Deze gewelddadigheid wordt gemaskeerd en in stand gehouden door universeel-humanistische retoriek, gestoeld op de verraderlijke en verleidelijke Verlichtingsidealen. Deze retoriek dient de ongebreidelde vermeerdering van Macht.

Het zijn boude en ongefundeerde beschuldigingen. Zij zouden uit de mond van een terrorist kunnen vloeien. Maar juist deze gedachte drukt de gewelddadige aard van het westerse denken uit: Hij die het waagt het superieure Westen *op welke wijze dan ook* schade te berokkenen zal als terrorist door het leven gaan en zijn einde ofwel onder marteling ofwel onder een regen van ‘smart bombs’ tegemoet zien.

Ik loop te hard van stapel. De westerse beschaving is toch de bakermat van wetenschap, techniek, mensenrechten, vrijheden, de rechtstaat en nog veel meer? Dit zijn inderdaad prachtige en lovenswaardige menselijke prestaties. In welk niet-westers land geniet men een dergelijk menswaardig leven als in het vrije Westen? Gaat niet de meerderheid van de wereldbevolking gebukt onder dictatoriale regimes die de onderdaan alle vrijheid ontnemen en in een zee van oorlog en armoede storten? Ook dit is juist. Hoe kun je dan tot deze abjecte gedachten komen en het Westen beschuldigen van je eigen falen in de race der beschavingen? Als het Westen zich met de rest van de wereld bemoeit dan is dit altijd met goede bedoelingen en de bemoeienis komt op de lange termijn ten goede van de Ander. Bovendien, globalisering is een *factum* waaraan niemand, ook het Westen niet, zich kan onttrekken. Kritiek op het Westen is een uiting van wanhoop jegens de eigen mogelijkheden. Het Westen streeft er juist naar die mogelijkheden voor eenieder te vergroten door ontwikkelingshulp, democratisering en internationalisering van de vrije handel.

Dit is een overtuigend betoog dat moeilijk valt tegen te spreken, laat staan weerleggen. Ik zal dit dan ook niet proberen. In plaats daarvan wil ik in de richting wijzen van iets dat boven het Westen zelf uitstijgt en dat haar en de rest van de wereld in de greep houdt en stuurt. Het is

¹ Hobbes vergelijkt in *Leviathan* de (democratische) staat met een monster dat, als een noodzakelijk kwaad, door de leden van de samenleving in het leven is geroepen middels een sociaal contract, om zich tegen machtswillekeur te beschermen. Dat een dergelijk contract nooit bestaan heeft en niet kan bestaan, kan gezien worden als de ontmaskering van het monster is zijn ware monstrositeit; namelijk als de overbodigheid en de vernietiging van de menselijke wil: het monster wil louter zichzelf.

² Het hoofdlettergebruik in het woord ‘Ander’ mag er niet toe verleiden in dit essay een Lévinasiaans motief te herkennen. Hoewel Lévinas in de geschiedenis van het Westerse denken – die hij opvat als een identiteitsdenken – terecht een verlegenheid weet aan te wijzen ten opzichte van de alteriteit, bleef hij gebonden aan een ‘geloof’ in de humaniteit van dit denken. Dat een dergelijk geloof inmiddels al lange tijd onhoudbaar is geworden, mag uit het volgende blijken.

geen kwestie van goede wil, mogelijkheden, omstandigheden of waarheid. Het is de aard van de in de techniek gestolde Geest³. Mijn intellect kan hiervoor niet bogen op originaliteit. Het vereist de scherpste en meest bezonnen geest om door te dringen tot het wezen van een cultuur. Daarbij komt dat wanneer dit gebeurt door een *outsider* een onbehaaglijk vermoeden van vooringenomenheid niet kan uitblijven. De westerse cultuur kan daarom het beste van binnenuit worden ‘benaderd’. In het Arabisch kent men een spreekwoord dat vrij vertaald luidt: “En een getuige uit hun midden heeft getuigd...”; dat wil zeggen: wanneer van binnenuit wordt getuigd, wint de getuigenis aan authenticiteit en waarheid.

Ik heb mijn getuige gevonden in de krachtigste geest van de twintigste eeuw: de Duitse filosoof Martin Heidegger. Zijn diagnose van de westerse ‘zijnsgechiedenis’ wijst op intrigerende wijze de pijnpunten aan van een zelfingenomen Geest, die niet van bezinning weet en die slechts zichzelf wil. Een andere Duitser, Nietzsche, zag de aard van de Westerse cultuur gelegen in de ‘Wil tot Macht’. Heidegger herformuleert dit als ‘*der Wille zum Willen*’.⁴

Het is deze treffende karakterisering die zo tekenend is voor alle wereldbepalende gebeurtenissen van onze tijd. Wat wil de individuele Nederlander, Europeaan of wereldburger? Een gelukkig leven? Waarin wordt dit gezocht? In de kleine sfeer van het rijke gezinsleven en in de grote sfeer van de macht. Beide zijn doordrongen van de drijfveer continu meer te willen⁵. In de kleine sfeer meer luxe, in de grote sfeer meer invloed. Daarbij is onmiddellijk in te zien dat de kleine sfeer slechts kan bestaan bij de gratie van de grote. Ook inzichtelijk is, dat een verzameling van individuele willen tot moordende concurrentie leidt. In een container van ‘wilsquanta’ is iedereen ieders vijand: zo kan ‘Jan modaal’ zich afreageren op de grote ‘graaiers’ in de top van het politieke *bedrijf* en het *bedrijfsleven*. De machtigen op hun beurt consolideren hun macht met behulp van *klantgerichte* reclame: “Wij doen het allemaal voor u”.

De democratische orde – bureaucratie – dankt haar legitimering aan de rondzingerende abstracte idee van de gelijkheid. Alle burgers zijn *gelijk voor de wet*. Verder hebben alle burgers *in principe gelijke kansen* op machtsposities. De indruk ontstaat dat de burgers verzameld zijn in een zelfgekozen systeem dat zij volgens een *algemene wil* beheren. *In feite leidt dit systeem van bureaucratie een eigen leven: het is regelgeleid*. Dat wil zeggen, het regelt zijn eigen instandhouding door zich over alles te verbreiden. Ter wille van deze vermenigvuldiging dienen alle machtsposities functioneel te zijn: zij worden bemand door anonieme functionarissen. Ter wille van de functionaliteit en de efficiency van het ‘staatsapparaat’ – het woord zegt het al – wordt alles gelijkgemaakt: het geheel is rationeel.

³ Wat ooit geest mocht heten is thans in het darwinisme volledig gereduceerd tot materie. Daarmee is tegelijk het onderscheid als zodanig zinloos geworden. Het woord ‘Geest’ kan daarom hooguit verwijzen naar de metafysica die, zoals Heidegger heeft gezien, haar voltooiing in de techniek heeft gevonden.

⁴ Heidegger, M. *Nietzsche*, Band 1, Pfullingen, 1961, p. 46

⁵ Hobbes heeft in *Leviathan* laten zien dat een aristotelisch *summum bonum* in het menselijk leven zinloos is. Een dergelijk eindpunt van verlangen zou namelijk de dood zelf inhouden. Ik wil hier de kanttekening bij maken dat in het geloof het *summum bonum* in een leven *na* de dood in het vooruitzicht wordt gesteld. *Filosofisch* is hierover echter vooralsnog niets zinnigs te melden.

Deze constellatie is een houdgreep waarin zowel staat als individu gehouden zijn: beide worden geleid door de wil tot meer, die gebaat is bij uniformiteit: de gelijkschakeling van individuele willen: een eenheidsworst. Niet voor niets willen wij allemaal hetzelfde; de vrije markt is de ultieme ruimte voor de uitoefening van de individuele wil. De markt kan daarom, vanuit haar zelf gedacht, nooit ophouden zich te expanderen: *kapitalisme is de ultieme uitdrukking van de zichzelf willende wil tot meer.*

De staat breidt haar macht uit tot in de intiemste vertrekken van haar burgers en tot in de verst afgelegen uithoeken van de globe, het een niet zonder het ander: de aanwezigheid in Irak en Afghanistan en de groeiende activiteit van de inlichtingendiensten zijn twee kanten van dezelfde medaille. De staat *moet* dit spel meespelen om de Westerse hegemonie in stand te houden, waarmee hij zijn zelfverklaarde doelen voorbijschiet: de vrijheid en veiligheid van de eigen burgers. Het Westen draait in een cirkel rond waar geen begin en geen einde is, alleen een ‘nog meer’.

Deze cirkelgang van zichzelf vermeerderende macht kan niet zondermeer in stand worden gehouden, daarvoor is zowel productiekracht als brandstof nodig. De productiekracht wordt geleverd door de techniek; de brandstof en de afvalput is de Ander. Hoe is het mogelijk dat Irak de brandstof levert voor zijn eigen vernietiging? En dat in naam van een komend heil genaamd ‘democratie’! Hoe zijn anderhalf miljoen doden, vier miljoen vluchtelingen, complete vernietiging, cultuurroof en oliepiraterij gerechtvaardigd in de naam van democratie, die de mens nu juist voor deze zaken claimt te behoeden? *Het antwoord ligt in de leugenachtigheid van de democratie zelf.*

Ter verdere illustratie kunnen we de blik werpen op een ander onrecht dat *binnen de landsgrenzen* van Nederland plaatsvindt. Hoe wordt hier omgegaan met de Ander? Bij deze vraag ben ik zelf als de ander inbegrepen. Mijn ervaringen met Nederland zijn gemengd. Aan de ene kant heb ik aan dit land de mogelijkheid te danken tot het schrijven van dit essay: Was in mijn vaderland Marokko mijn geest dusdanig verruimd dat ik in staat was geweest te zien wat ik nu zie? Het is niet ondenkbaar, maar ook niet waarschijnlijk. Dankzij Nederland ben ik op de breuklijn gaan staan van twee culturen die, in hun confrontatie, naar mijn sterke vermoeden de toekomst van de gehele mensheid zullen bepalen. Wie denkt dat ik het opkomende Azië voor het gemak over het hoofd zie, wil ik meegeven dat de ontwikkelingen daar zich bewegen in de richting van een totale overgave aan de westerse geest. China en India zijn geen concurrenten van de westerse *cultuur*; als *economische concurrenten* vormen zij juist de *affirmatie van haar hegemonie*: Azië heeft zich overgegeven aan de westerse Wil.

Dit verklaart tevens waarom de islam een vijand kan zijn: Het koppige verzet tegen de westerse hegemonie. *Overal waar verzet opduikt reageert het Westen als een bezetene. De term ‘terrorisme’ dient als ‘Jodenster’ ter markering van het doel en de rechtvaardiging van diens vernietiging.* Hoe kan het anders dat landen die een rekening te vereffenen hebben met sektarische bewegingen of ongewenste lieden niet weten hoe snel ze moeten grijpen naar de kwalificatie ‘terrorist’? Slechts het uitspreken van het woord rechtvaardigt onmiddellijk en

onvoorwaardelijk geweld. De vrijheidsstrijder is letterlijk en figuurlijk ten dode opgeschreven. Dit valt niet los te zien van de ontideologisering van de wereld. Het Westen duldt geen ideologieën die de vrije markt en dus Wil tot Macht in de weg staan. De islam is een dergelijke ‘ideologie’⁶ die zich niet wil laten gelijkschakelen: het is daarom achterlijk en terroristisch. Het dient uit de weg geruimd te worden. Militaire aanvallen in het buitenland en provocatie en onderdrukking in het binnenland zijn het devies.

Nederland is het land der provocatie. Nederland wordt ervan beschuldigd een broeinest te zijn van ‘islamofobie’. Deze beschuldiging wordt gestaafd door voor Nederland beschamende rapporten over mensenrechtenschendingen. *Het ‘integratiebeleid’ is met andere woorden een onderdrukkingsbeleid.* Verder valt niet te betwisten dat dit beleid gericht is op die taaie moslims met hun achterlijke ideologie: Wilders drukt slechts uit wat de gevestigde partijen politiek incorrect achten. Achter de schermen voeren zij in stilte uit wat Wilders hoopt: verdere assimilatie op de achterlijke Ander. Wat niet met zoveel woorden gezegd wordt, dat wordt in praktijk gebracht: een kwestie van goede marketing en communicatie. *Wat politiek correct is stoelt niet op algemeen aanvaarde fundamentele normen en waarden maar op de peilingen van Maurice de Hond.*

De deelnemers aan de *polls*, ‘het volk’, laten zich leiden door de media en niet door enige norm of waarde. Beter gezegd: de media bepaalt indirect, en soms bewust, wat goed is en wat niet door hun selectie van het nieuwswaardige. Moslims zijn *wezenlijk anders*. Dat maakt ze slecht, dus halen ze het nieuws.⁷ Het is een cirkel van onheil. De cirkel wordt versterkt door de populist die het anders-zijn als een angstaanjagende eigenschap karakteriseert: die moslims moeten zich aanpassen. Dat wordt dan vanzelf de ‘wil van het volk’.

De gevestigde politiek op haar beurt bedient ‘de burger’: ‘cliëntisme’ is de naam die Rouvoet eraan gaf – maar ook hij kan er niet aan ontkomen wil zijn gedateerde christendom een stem hebben.⁸ Één – weezinwekkend – woord is voldoende om dit cliëntisme tot uitdrukking te brengen: ‘burgerservicenummer’.

⁶ Wilders laat geen gelegenheid voorbijgaan zonder te benadrukken dat de islam eigenlijk geen geloof is, maar een politieke ideologie. Een geloof zou je namelijk volgens de grondwet moeten respecteren – wat overigens ook onjuist is zoals nog zal blijken. Noem het een ideologie en je kunt beginnen met ‘schieten’. De man weet kennelijk wat hij doet. Ik, van mijn kant, wil nog sterker benadrukken dat het woord ‘ideologie’ niets maar dan ook niets te maken heeft met het islamitische geloof. De macht van dit soort woorden is zo groot dat men zelfs in islamitische landen van een eigen ‘islamitische ideologie’ spreekt. Zo ook is men weg van het woord ‘theorie’ en spreekt men van de ‘islamitische theorie’ met betrekking tot allerlei onderwerpen. Deze woorden horen thuis in de subject-object-grammatica, die wezensvreemd is aan het islamitische geloof.

⁷ Dit lijkt misschien wat kort door de bocht, maar zie bijvoorbeeld de duidelijke disproportionaliteit in de berichtgeving: een wandaad begaan door een moslim verdient meer aandacht dan een zelfde of zelfs minder ernstige wandaad begaan door een autochtoon of niet-moslim. Hieraan ten grondslag ligt de verzwegen veronderstelling dat de islam inherent gewelddadig is. Belangrijk hierbij is dat het niet zozeer om de islam *als zodanig* gaat. Het had net zo goed een andere compromisloze ‘ideologie’ kunnen zijn, zoals het communisme of Nazisme dat vroeger waren. Wel ben ik van mening dat de islam in die zin een andersoortige uitdaging vormt, dat het simpelweg geen ‘-isme’ is.

⁸ Dit is geen aanval op het christendom als zodanig. Veeleer moet worden ingezien dat de christelijke partijen gepacificeerde clubs zijn die in wezen zo onchristelijk zijn als maar kan.

Waarom is de integratie mislukt? Een gerespecteerde onderzoekscommissie kwam tot een tegengestelde conclusie. De tweede en derde generatie allochtonen spreken (accentloos) Nederlands, bezoeken steeds meer het hoger onderwijs en nemen goede posities in op de ‘maatschappelijke ladder’. Waarom vormen een handjevol raddraaiers in Utrecht of Gouda en hooguit enkele tientallen nikabs het middelpunt van het ‘integratiedebat’? Waarom is elke nuance weg uit een zo belangrijk maatschappelijk vraagstuk? Onderbuikgevoelens en het groeiende onbehagen over de islam, zal men zeggen. Waar waren deze gevoelens tien jaar geleden? Hoe kan een land zo snel omslaan? Of is het geen omslag maar slechts de uiting van een volksaard?⁹

De omslag wordt gezocht in ‘11 september 2001’. Maar waar is de westerse analytische rationaliteit gebleven die de zaken altijd goed van elkaar onderscheidt? Irak, Afghanistan en alle moslimminderheden in het Westen moeten tot de dag van vandaag vernietiging, onderdrukking, discriminatie en angst ondergaan voor een geïsoleerde daad van een marginale beweging. Collectieve straffen waren toch van dictaturen te verwachten en niet van volwassen democratieën? Ik ben daarom geneigd te denken dat er geen wezenlijk verschil is tussen de twee: *Westerse democratieën zijn broeinesten van verkapt racisme en dictatuur.*

Alweer een schaamteloze beschuldiging. Wellicht schaamteloos maar daardoor niet minder noodzakelijk. Noodzakelijk omdat zij een inherente contradictie aanwijst in de westerse geest en daarmee in de Nederlandse: *universalisme en racisme*. Sinds de Nieuwe Tijd en de daarmee gepaard gaande kolonisering van de Ander, worden bezetting en vernietiging gerechtvaardigd op grond van een hoger staand cultureel peil dat te danken is aan de ontdekking van de universele ratio. Descartes, de vader van de moderne tijd, bracht dit universalisme van de ratio tot uitdrukking door te menen dat iedere mens gelijkelijk het vermogen van de rede toekomt. Slechts het juiste of onjuiste gebruik ervan maakt verschil. Zijn methode moest het juiste gebruik illustreren: *resultaat was een wereldbeeld waarin de ratio de wereld aan zich onderwerpt: de geboorte van de wil tot overheersing, de wil tot macht. Tevens de geboorte van de rationele discriminatie.*

De koloniale machten, waaronder Israël, hebben altijd het argument aangevoerd dat de Ander, vanwege het ontberen van de rede – of op zijn minst het bezitten ervan in mindere mate – de eigen ontwikkeling en vooruitgang niet zelf kan bewerkstelligen. De verlichte Westerling schiet hem te hulp en cultiveert de aarde en oogst haar vruchten: dit is de opdracht van God.¹⁰ De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat ook de islam de cultivering van de aarde voorschrijft; met

⁹ Het is niet de bedoeling de Nederlander als zodanig van racisme te betichten. Hier wordt gewezen op iets wezenlijker: de onmogelijkheid om *niet* racistisch te zijn. Over de racistische volksaard zie: Th.C.W. Oudemans, *Omerta*, Bert Bakker, Amsterdam, 2008, p.88.

¹⁰ Eerst voorzag het christendom in deze behoefte aan rechtvaardiging van onrecht, later werd een dubieuze alliantie gesmeed tussen de liefdevolle Christelijke God en de prachtige Verlichtingsidealisme om de Ander te kerstenen, te beroven en bij verzet te vernietigen. Met G.W. Bush, die naar eigen zeggen een speciale band met God onderhield, bleek de grove leugen en gefabriceerde angst voldoende om de instemming van het gedroegde electoraat te verkrijgen. Wat is dat toch met het dubbele gezicht dat zich aftekent in de geschiedenis van het Westen?

het verschil dat dit nooit en te nimmer onrecht kan rechtvaardigen.¹¹ De verlichte westerling heeft kennelijk een ander begrip van recht en onrecht: deze laatste bestaan slechts op het papier der wet; en bij nader inzien zelfs daar niet.

Dat brengt mij tot slot op het belangrijkste papiertje van de Nederlandse democratie: de Nederlandse grondwet. Niet toevallig drukt juist deze grondwet genoemd racisme uit, maar uiteraard wel onopvallend. In zijn onnavolgbare boek *Omerta* onderwerpt Th.C.W. Oudemans de grondwet aan een filosofische blik.¹² De eerste volzin van het eerste artikel uit de grondwet luidt:

“Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld.”

De auteur wijst erop dat in deze universeel-humanistisch ogende zin sprake is van een dubbele discriminatie, namelijk tussen overheid en burger en tussen burgers onderling. Wat het eerste betreft: er wordt door de passieve grammaticale zinsconstructie verzwegen *door wie* de gelijke behandeling geschiedt. Dit is uiteraard de overheid, maar waarom wordt dit verzwegen? Omdat de overheid niet gelijk is aan haar burgers: zij discrimineert zonder dat dit mag opvallen. De universele gelijkheid van de democratie blijkt niet zo universeel: de overheid discrimineert tussen zichzelf en haar burgers.

Belangrijker voor *onze* bespiegelingen is de tweede ongelijkheid die in de Nederlandse identiteitsstichter ongezegd ter sprake komt. Deze komt tot uitdrukking in het zinsdeel ‘in gelijke gevallen’. Hierin schuilt een vrijbrief voor de wetgever om te discrimineren naar eigen inzicht: wat ongewenst is kan in de clausule ‘ongelijke gevallen’ worden ondergebracht. Zo kun je de moslims toch discrimineren door allerlei wetten in te voeren die onder andere hun godsdienstvrijheid beperken. Je legitimeert dit door te zeggen dat moslims niet gelijk hoeven te worden behandeld omdat ze de gelijkheid der godsdiensten niet aanvaarden: Zij zijn geen gelijke gevallen. Zoals *Omerta* zegt:

*“Het nu opdoemend verlangen om dit artikel uit de Grondwet te schrappen, ten einde een lastige bevolkingsgroep zoals de moslims te discrimineren, is overbodig. Je kunt ze discrimineren op basis van dit artikel – zoals je er iedere gewenste discriminatie op kunt baseren.”*¹³

¹¹ Dit is niet de plaats voor een religieuze of historische discussie. Toch moet ik volledigheidshalve, voor een indruk van de islamitische omgang met de ander, verwijzen naar het werk van Sir T.W. Arnold, *The Preaching Of Islam: A History Of The Propagation Of The Muslim Faith*, 1896. In 1913 herzien en uitgebreid; in 1974 en 1998 herdrukt.

¹² *Omerta*, p. 84-89

¹³ *Ibid.*, p.87